

Werken in het buitenland: waarom niet?

Het is lastig om te speculeren hoe het was gelopen als ik destijds *niet* naar het buitenland was gegaan om mijn MBA studie te doen in de Verenigde Staten, met als plan om daar aansluitend een paar jaar werkervaring op te doen. Ik weet wel dat die ervaring mijn leven en carrière enorm heeft verrijkt.

Uiteindelijk is het tien jaar Florida geworden om vervolgens weer voor achttien jaar neer te strijken in Nederland. In 2009 ben ik naar Genève vertrokken. De eerste paar jaar als internal auditor bij een internationale ontwikkelingsorganisatie, nu werk ik als chief risk officer bij een vergelijkbare organisatie die in 140 landen werkt.

Onder de minder dan zeshonderd werknemers zijn zo'n 110 verschillende nationaliteiten vertegenwoordigd en Zwitsers vormen maar een kleine groep. Dit heeft te maken met onze doelstellingen en hoe we die bereiken: om effectief te kunnen zijn in zoveel verschillende landen (Afrika, Azië, Zuid-Amerika, Oost-Europa en het Midden-Oosten) is het cruciaal dat we de omstandigheden en culturen van die landen zo goed mogelijk begrijpen en ook letterlijk de taal spreken. We rekruteren dus veel mensen uit de landen zelf.

Uitdaging

Een uitdaging daarbij is het voldoende rekening kunnen houden met de achtergronden en cultuurverschillen tussen onze medewerkers. Over het algemeen gaat dat goed, maar niet iedereen voelt zich altijd voldoende gerespecteerd en soms zelfs gediscrimineerd, zo blijkt uit onze tweejaarlijkse anonieme peiling onder de medewerkers. Een zaak van continue aandacht en prioriteit. Tegelijkertijd wordt de enorme diversiteit ook stevast genoemd als een aantrekkelijk aspect van het werken bij onze organisatie en ik vind dat zelf ook: in mijn

team van zeven medewerkers zijn evenzovele nationaliteiten vertegenwoordigd en dat brengt een rijkdom aan verschillende benaderingen en gezichtspunten met zich mee. Naast dat de meesten van ons nu dus in het buitenland wonen, speelt het werk zich ook nog eens af in weer andere buitenlanden. Maar wat zijn nu de voordelen, en ook de nadelen, van in het buitenland wonen en werken zoals ik die ervaren heb?

Nadelen

Allereerst de nadelen: het belangrijkste is natuurlijk de afstand tot familie en vrienden. Zwitserland-Nederland is nog goed te doen, maar de Verenigde Staten is een ander verhaal en ook vanuit Genève kom ik er niet veel vaker dan eens per kwartaal aan toe om Nederland te bezoeken. Ik heb overigens collega's die bijna elk weekend terug naar Londen, Dublin of Brussel reizen, maar dat is toch verre van ideaal en je ziet vaak dat een dergelijk patroon niet lang duurt en de persoon weer terugkeert naar zijn geboorteland.

Wat ik ook wel heb gezien is dat mensen zich uiteindelijk nergens meer helemaal thuis kunnen voelen: als ze in hun geboorteland zijn missen ze 'het buitenland' en als ze in den vreemde zijn missen ze 'thuis'. Een ander effect dat je vaak ziet is dat mensen 'blijven hangen': veel langer blijven dan ze oorspronkelijk van plan waren, en uiteindelijk zelfs permanent emigreren. Een praktisch nadeel is dat je belasting- en pensioensituatie ingewikkelder worden.

Ten slotte kunnen, afhankelijk van het precieze buitenland, taal- en cultuurbarrières de ervaring van het in het buitenland wonen enigszins beperken. Bij PwC in Amsterdam, in de in-

ternationale businessunit waar ik heb gewerkt, zag je bijvoorbeeld dat de expats vooral vriendschappen met elkaar aanknoopten, geen Nederlands leerden en dus ook niet volledig op konden gaan in het Nederlandse leven en dat dan vijf jaar of langer volhielden.

Voordelen

Nu ik dit zo schrijf merk ik dat de nadelen concreter te benoemen zijn dan de voordelen. Die zijn subjectiever en gevoelsmatiger. Wat is de waarde van een nieuwe cultuur leren kennen, van een andere taal leren, van dingen meemaken die je 'thuis' niet kunt meemaken en je thuis kunnen voelen op meerdere plekken op de wereld? Ik voel me net zo goed thuis in Nederland als in Zwitserland, Frankrijk en Amerika. Dat geeft me een heel rijk gevoel, maar zal voor een ander wat minder betekenen.

Concreet levert werkervaring in een ander land op dat je, eenmaal weer thuis, klanten die op dat land geïntereerd zijn – bijvoorbeeld omdat hun moedermaatschappij in dat land is gevestigd – beter kunt bedienen. Of dat je voor een Nederlands bedrijf met een belangrijke dochtermaatschappij, in zeg Nigeria, een meerwaarde hebt als je een paar jaar zelf in Nigeria, of tenminste in een vergelijkbaar land, hebt gewoond en gewerkt.

Een ander voordeel, althans zo heb ik dat altijd ervaren, is dat je meer beleeft in dezelfde tijd. Doordat je veel nieuwe ervaringen opdoet lijkt het alsof de tijd langzamer gaat. Zelfs na vijf jaar in Genève voel ik me vaak nog steeds een toerist omdat ik nog niet gewend ben aan het permanente uitzicht op

de bergen, de architectuur, de taal en de cultuur en dat vind ik leuk. Ik heb het idee dat ik meer uit mijn leven haal door mijn buitenlandervaringen. Verder heb ik gemerkt dat potentiële werkgevers waarde hechten aan een verblijf in het buitenland. Het is een teken van ondernemingszin, zelfstandigheid en initiatief.

Ten slotte is er nog een voordeel dat ook een nadeel kan zijn: als er kinderen meegenomen worden, of in het buitenland worden geboren, dan groeien die in elk geval deels op in een 'buitenland'. Dat kan gemakkelijk betekenen dat onze zoon zich later in een ander land vestigt dan waar mijn vrouw en ik dan wonen. Hij ziet zich nu al nooit meer in Nederland wonen. En dan is dat cirkeltje ook weer rond... <<

Cees Klumper is chieff risk officer van de Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria en tevens voorzitter van Stichting Wakker Dier.